

HORITZÓ: ESCOLA INCLUSIVA

Projecte de reconeixement i difusió de *Bones Pràctiques Inclusives* d'alumnes amb discapacitat

als centres d'ensenyament ordinari

Promogut per:

Plataforma Ciutadana per una Escola Inclusiva
Federació d'Associacions de Pares d'Alumnes de Catalunya (FAPAC)
Federació d'Associacions de Pares d'Alumnes d'Ensenyament Secundari
(FAPAES)
Associació Catalana de Professionals dels Equips d'Assessorament
Psicopedagògic
Federació de Moviments de Renovació Pedagògica de Catalunya
Associació de Mestres Rosa Sensat
Associació Catalana de Professionals dels Centres de Recursos Pedagògics
Secretariat de l'Escola Rural
Associació de Directius dels Centres Educatius Públics de Primària i de
Secundària (AXIA)

Barcelona, 28 de juny de 2006

**Projecte de reconeixement i difusió de Bones Pràctiques
Inclusives d'Alumnes amb Discapacitat als centres d'ensenyament ordinari**

Les entitats que hem elaborat aquest Projecte compartim la voluntat de realitzar accions conjuntes que contribueixin a fer realitat una educació realment inclusiva a Catalunya en un futur proper.

Voldríem que es mantinguessin els progressos assolits en el procés d'inclusió escolar de l'alumnat amb necessitats educatives especials i impulsar nous avanços cap a la seva escolarització en un únic sistema educatiu comú per a tothom. Un sistema educatiu capaç de donar respostes flexibles i d'aportar els suports i les adaptacions que aquestes necessitats particulars reclamin amb l'objectiu d'obtenir els nivells òptims d'aprenentatges i de creixement personal i social de cada alumne i alumna, i una educació basada en els valors de cooperació, democràcia, justícia i llibertat que la nostra societat demanda.

La primera acció conjunta va ser l'organització d'una Jornada de Treball sobre *Modalitats d'inclusió escolar dels alumnes amb discapacitat* el 18 de desembre de 2004.

Una de les conclusions d'aquesta Jornada va ser el punt de partida del present projecte: *Les bones pràctiques, quan es difonen, són un recurs que aporta idees, identifica errors que caldria evitar, i ajuden a avançar més ràpidament i millor a tot el sistema educatiu.*

Per aquesta raó, en aquests moments ens plantegem la promoció d'experiències reeixides en el camí cap a una Escola realment Inclusiva, i ho volem fer aprofitant les bones pràctiques que avui es donen a les nostres aules i centres educatius, les quals creiem que són mereixedores d'un major reconeixement i són, a l'hora, la millor eina per a promoure l'avanç del procés.

JUSTIFICACIÓ

La inclusió escolar de l'alumnat amb necessitats educatives especials comença a ser ja a casa nostra un procés carregat d'experiència que després de la publicació del Decret 117 l'any 1984, ha passat per diferents períodes alguns d'ells no exempts de polèmica i conflicte.

Des d'aleshores, són evidents els avanços en l'escolarització de l'alumnat amb discapacitat en el sistema comú d'ensenyament.

Ens manca molt, però, per estar mínimament satisfets i assolir un únic sistema educatiu comú que sigui inclusiu per a tothom en les etapes d'educació infantil, primària i secundària obligatòria. Mirem si no aquestes dades: a Catalunya no hem passat dels voltants del 65% d'escolarització en centres d'ensenyament ordinaris en les etapes d'educació infantil i primària; i aquest percentatge cau dramàticament en els cursos d'ensenyament Secundari Obligatori (ESO).

Segons les dades comparatives corresponents al curs 2003/04 facilitades pel Ministeri (Oficina d'Estadística del MEC), Catalunya es situa literalment a la cua de les Comunitats Autònomes de l'Estat Espanyol pel que fa a l'escolarització dels alumnes amb discapacitat en el sistema d'ensenyament ordinari. Solament ens iguala Canàries.

**Projecte de reconeixement i difusió de Bones Pràctiques
Inclusives d'Alumnes amb Discapacitat als centres d'ensenyament ordinari**

Cal dir que a la majoria dels territoris de l'Estat Espanyol la xarxa de centres d'educació especial és més reduïda que a Catalunya, on actualment hi ha 122 centres (51 públics i 71 privats concertats).

Per aquests motius, les entitats promotores d'aquest Projecte creiem que cal donar un nou impuls al procés que permeti passar del fet irreversible que és avui la inclusió escolar, al convenciment de l'eficàcia de l'Escola Inclusiva. Un nou impuls que acompanyi la futura Llei de l'Educació de Catalunya i permeti la implantació de l'Escola Inclusiva amb veritable entusiasme davant els reptes que planteja.

La iniciativa de identificar, reconèixer i difondre BONES PRÀCTIQUES vol ser un component d'aquesta nova etapa.

OBJECTIUS

- Reconèixer aquelles pràctiques educatives que estimulen i posen en marxa els principis de la Escola Inclusiva recollits al Manifest elaborat per la Plataforma Ciutadana per una Escola Inclusiva de Catalunya:
 - ✓ *Normalització i Sectorització dels serveis.* És l'escola ordinària qui ha de respondre al dret a l'educació i garantir-lo amb un criteri de proximitat, allà on resideixen els escolars.
 - ✓ *Inclusió escolar i social,* entenent com a tal el procés de transformació en el qual els centres educatius es desenvolupen en resposta a la diversitat de l'alumnat que tenen escolaritzats, identificant i eliminant les barreres que aquest entorn posa al seu aprenentatge, socialització i participació, sense per això deixar de capacitar i enfortir l'alumnat a partir de les seves capacitats i potencialitats. Des d'aquesta perspectiva l'avaluació, de procés i de resultats, valora tant l'alumne com al propi centre.
 - ✓ *Personalització de la resposta*
- Promoure una major anàlisi i reflexió sobre la pràctica inclusiva, estimulant la redacció d'informes i la documentació de les mateixes.
- Incentivar i estimular noves experiències mitjançant la difusió de pràctiques exemplificants. Aprofitar les bones pràctiques existents, ja que a vegades aquestes queden aïllades i és difícil accedir-hi i aprofitar-les.

DEFINICIÓ DE BONA PRÀCTICA**Ubicació:**

Centres educatius de Primària o Secundària, públics o privats, que portin actualment una pràctica d'escolarització d'alumnes amb discapacitat.

Valoració:

Per a la valoració de les pràctiques presentades, es tindran en compte tres tipus de variables:

- **Criteris.** Aquests, en major o menor mesura, han d'estar obligatòriament presents.

Projecte de reconeixement i difusió de Bones Pràctiques Inclusives d'Alumnes amb Discapacitat als centres d'ensenyament ordinari

- ❑ **Aspectes complementaris.** Quan siguin adients, es valorarà la seva presència
- ❑ **Altres factors de valoració.** La seva presència en major o menor mesura aportarà la diferenciació entre les candidatures proposades

Els quadres següents descriuen cada un d'aquests ítems.

CRITERIS:

<p>1. Escolarització d'alumnes amb discapacitat amb criteris de màxima interacció amb el seu curs o cycle de referència, de manera que s'afavoreixi que l'alumnat amb i sense discapacitat comparteixen activitats amb gaudiment i aprofitament per part de TOTS i que aquesta pràctica no es tracti de casos puntuals o situacions ocasionals, sinó de la realitat habitual del centre.</p>
<p>2. Participació de les famílies, tant de l'alumnat amb discapacitat com de la resta d'alumnat, en les activitats generals del centre i/o a les activitats de l'aula.</p>
<p>3. Programació sistemàtica de la pràctica educativa i adequació a les circumstàncies de cada alumne: existència de PEI, ACI, etc.</p>
<p>4. Grau d'articulació entre els diferents agents que intervenen en el procés educatiu dels alumnes amb discapacitat (tutoria i professorat d'ordinària, professorat especialista i altres professionals d'educació especial, Equip d'Assessorament Psicopedagògic, altres professionals externs, etc.) per tal d'assolir un itinerari personalitzat consensuat i coherent</p>
<p>5. Aprofitament dels recursos disponibles al centre de manera que afavoreixin la convivència i aprenentatge conjunt, generació de nous recursos i aprofitament de recursos naturals (amics, família, veïns i organitzacions del barri, instal·lacions i serveis municipals o altres).</p>
<p>6. Avaluació sistematitzada dels progressos de l'alumnat amb discapacitat en els aspectes cognitiu, relacional i personal, i avaluació de l'adequació de la resposta educativa a les necessitats de tot l'alumnat i introducció de les mesures de millora que siguin adients.</p>
<p>7. Esforç del centre per identificar les barreres existents a l'aprenentatge, a la participació i a la socialització de l'alumnat amb discapacitat, i per buscar estratègies i fórmules de funcionament del centre per tal d'eliminar-les o de minimitzar-les tant com sigui possible.</p>

ASPECTES COMPLEMENTARIS:

<p>I. Coordinació amb altres estaments educatius i/o socials del barri (AMPA, entitats del territori...) valorant el caràcter obert de l'escola a la realitat del barri o zona on és ubicada.</p>
<p>II. Participació en activitats extra-escolars Participació en activitats de menjador, transport i extra-escolars</p>

III. Orientació, derivació i acompanyament en la promoció entre cicles

IV. Col·laboració amb associacions específiques de la discapacitat que permet una millor difusió d'informació sobre aspectes específics de les diferents discapacitats entre la comunitat educativa i orientació per a obtenir suggeriments per a la millora de l'escolarització de l'alumnat amb discapacitat

ALTRES FACTORS DE VALORACIÓ:

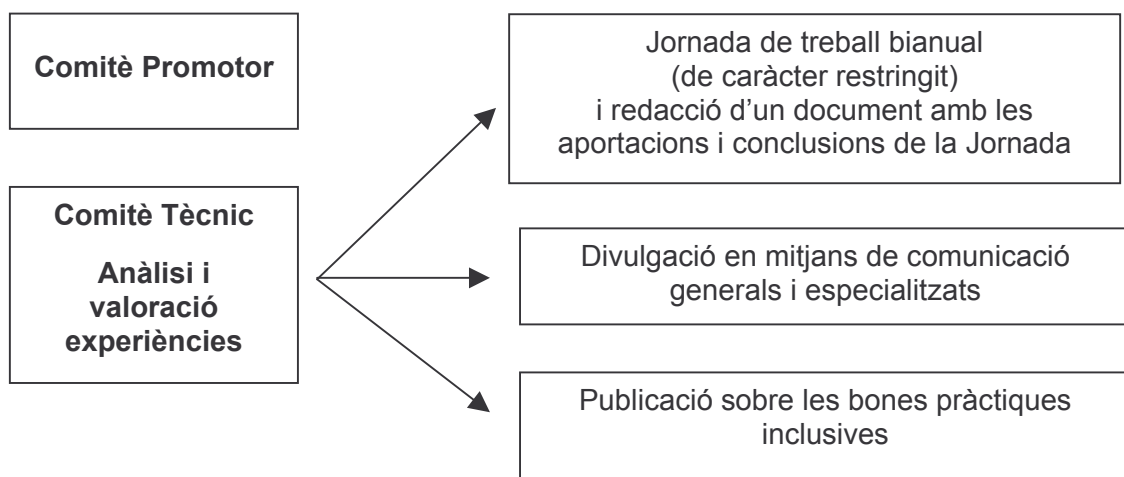
a) Documentació referida al fet que la pràctica prengui referències d'altres investigacions o experiències o en sigui rèplica, fonamentant les seves hipòtesis de treball i d'obtenció de resultats en aquests antecedents. Aquesta circumstància estarà degudament documentada i referenciada a la bibliografia oportuna.

b) Innovació en el sentit que la pràctica introdueixi elements poc comuns, novedosos o insuficientment comprovats i inclogui com a objectius la validació de l'eficàcia (obté els resultats que preveu) i/o eficiència (obté els resultats amb una bona relació esforç / rendiment).

c) Resultats redactats en forma d'objectius i avaluats adequadament, tot i que poden haver-hi resultats no previstos que també s'incloguin en l'avaluació. Els resultats estaran referits a un o varis dels següents àmbits:

- ❑ **Aprenentatges** assimilats per l'alumnat amb discapacitat en el seu procés d'assoliment de la màxima extensió possible en el currículum educatiu del nivell que cursa.
- ❑ **Socialització i participació** d'aquest alumnat en el sí del grup classe o, en el seu cas, en el conjunt del centre, referida a la qualitat i quantitat de les interrelacions amb la resta de la comunitat educativa
- ❑ **Beneficis** obtinguts per l'alumnat sense discapacitat
- ❑ **Satisfacció** de les diferents persones implicades en la pràctica en referència al compliment de les expectatives i a la bona valoració de la seva participació en l'assoliment dels objectius i en el procés

d) Generalització i possibilitat de translació de la pràctica a altres contextes, capacitat exemplificadora i motivadora de noves experiències, existència d'indicacions que permetin traslladar l'experiència a altres situacions o centres

ESTRUCTURA

**Projecte de reconeixement i difusió de Bones Pràctiques
Inclusives d'Alumnes amb Discapacitat als centres d'ensenyament ordinari****Temporalització**

La nostra voluntat és endegar un procés que tingui continuïtat en el temps amb una periodicitat bianual des que s'inicia fins que es fa la Jornada de Treball i la publicació. Pel que fa a la divulgació de bones pràctiques als mitjans de comunicació, entenem que és una realitat dinàmica que no podem temporalitzar a priori.

Comitè Promotor

L'integren representants de les següents organitzacions:

Plataforma Ciutadana per una Escola Inclusiva
Federació d'Associacions de Pares d'Alumnes de Catalunya (FAPAC)
Federació d'Associacions de pares d'Alumnes d'Educació Secundària (FAPAES)
Associació Catalana de Professionals dels Equips d'Assessorament Psicopedagògic
Federació de Moviments de Renovació Pedagògica de Catalunya
Associació de Mestres Rosa Sensat
Associació Catalana de Professionals de Centres de Recursos Pedagògics
Secretariat de l'Escola Rural
Associació de Directius dels Centres Educatius Públics de Primària i de Secundària (AXIA)

Funcions:

- Definir el projecte de divulgació de bones pràctiques.
- Establir acords i ser interlocutor amb el Departament d'Educació i els mitjans de comunicació per tal de fer possible la publicació i divulgació de bones pràctiques inclusives en l'àmbit escolar.
- Formar part del Comitè Tècnic.
- Dissenyar i organitzar la Jornada de Treball bianual.
- Fer el seguiment de la publicació fins la finalització del procés.

Comitè Tècnic

L'integrarien representants de les següents organitzacions i institucions¹:

- Representants de les entitats integrants del Comitè Promotor.
- Representants de totes les Universitats que ofereixen estudis de formació del professorat i de Psicopedagogia (Ramon Llull, Pompeu Fabra, Universitat de Barcelona, Universitat Autònoma de Barcelona, Girona, Lleida, Vic, Rovira i Virgili)
- Representant/s del Grup Inter-universitari de l'Escola Rural

¹ El llistat que figura en aquest apartat inclou les persones, institucions, serveis i entitats a les quals s'invitarà a formar part del Comitè Tècnic i, per tant, estan pendents de confirmació.

**Projecte de reconeixement i difusió de Bones Pràctiques
Inclusives d'Alumnes amb Discapacitat als centres d'ensenyament ordinari**

- Representants de Centres de Recursos (Joan Amades -ONCE-, CREDAC, Fundació Catalana de Síndrome de Down, UTAC)
- Persones significades en l'àmbit de la pedagogia, la inclusió i la lluita pels drets dels infants amb discapacitat: Robert Ruiz, César Coll, Carles Monereo, Josep Mª Jarque, Jordi Cots, Carme Sala, Pere Pujolàs, Climent Giné, Isabel Solé, Antoni Vilà, etc.
- Directores de revistes especialitzades que destaquin per la seva orientació inclusiva: Quaderns de Pedagogia, Àmbits, Suports, Aula / Guix -Ed. Graó-, Perspectiva Escolar / Infància.
- Entitats de lleure: Fundació Catalana de l'Esplai, Fundació Pere Tarrés, Ferrer i Guardia.
- Associació d'Inspectors d'Ensenyament de Catalunya
- Organitzacions de centres d'ensenyament privat concertat: patronal i AMPA (Federació de Pares d'Alumnes d'Escoles Cristianes, etc.)

Funcions:

- Analitzar les experiències presentades tot identificant aquells elements que defineixen una bona pràctica educativa inclusiva, així com els elements de dificultat apuntats.
- Fer una devolució d'aquesta anàlisi a la Jornada de Treball bianual.
- Identificar aquelles bones pràctiques especialment reeixides o significatives que formaran part de la publicació a tall d'il·lustració dels continguts aportats.
- Col·laborar en el disseny del programa i contingut de la Jornada de treball restringida a aquells que hagin presentat alguna experiència.

Tasques a les quals es comprometen els seus membres:

- Lectura i anàlisi d'un màxim de 5 experiències presentades.
- Una reunió prèvia conjunta de tots els membres del Comitè per tal de repartir les experiències presentades i comentar tot allò que ajudi a homogeneïtzar, tant com sigui possible, l'aplicació dels criteris de valoració i anàlisi.
- Una reunió amb aquells membres del Comitè Tècnic que hauran llegit i valorat en paral·lel les mateixes 5 experiències, per tal de consensuar la valoració final.

Cada experiència serà llegida i valorada per un mínim de tres membres del Comitè Tècnic. Caldria garantir que en la lectura de cada experiència participi un professor/a en actiu (de primària o de secundària) i un pare o mare.

- Reunió final de tots els membres del Comitè Tècnic per compartir les valoracions de les experiències llegides, i fer una anàlisi més global a partir de tot el procés i del conjunt de les experiències presentades.
- Col·laboració en funció de la seva disponibilitat en el disseny i programa de la Jornada de treball restringida als participants en el procés.

**Projecte de reconeixement i difusió de Bones Pràctiques
Inclusives d'Alumnes amb Discapacitat als centres d'ensenyament ordinari****Paper del Departament d'Educació**

- Recolzament institucional
- Difusió "oficial" als centres de la possibilitat de participar en aquest procés
- Col·laboració en la difusió de la publicació que es faci a través de l'Institut Català d'Educació (ICE).
- Participació en actes de reconeixement i difusió de les bones pràctiques inclusives.

PROCEDIMENT

Les experiències presentades seran valorades pels membres del Comitè Tècnic en funció de les variables esmentades.

1. Totes les experiències es rebran a la Federació ECOM.
2. Un cop finalitzat el període de presentació, el Comitè Organitzador convocarà a la resta de membres del Comitè Tècnic per tal de:
 - Distribuir les experiències presentades de manera que totes i cada una d'elles sigui llegida i valorada per, al menys, tres persones entre les quals caldria assegurar la presència d'un pare o mare.
 - Per comentar tot allò que faciliti l'homogeneïtat d'aplicació dels criteris de valoració acordats.
 - Per acordar el temps límit de valoració de les experiències un cop coneguda la quantitat que s'han presentat.
3. Un cop valorades totes les experiències tots els membres del Comitè Tècnic es tornaran a reunir per compartir totes les valoracions i fer una anàlisi qualitativa del conjunt de les experiències presentades.

Aquesta valoració servirà de punt de partida per fer una devolució i identificar temes que caldria incorporar a la Jornada de treball de caràcter restringit sobre la inclusió escolar dels alumnes amb discapacitat al nostre sistema educatiu.

4. El Comitè Organitzador informarà de manera personalitzada als autors de les experiències que hagin estat seleccionades per formar part de la publicació.

JORNADA DE TREBALL BIANUAL

Després de les valoracions i les anàlisis qualitatives que es facin a la reunió de tots els membres del Comitè Tècnic, el Comitè Organitzador elaborarà un Projecte de Jornada de Treball on es concretaran continguts, metodologia, data, lloc, etc. Dit amb d'altres paraules, es programarà el contingut de la jornada en funció del material rebut.

Aquesta Jornada de Treball estarà restringida a les entitats coorganitzadores, als membres del Comitè Tècnic i als signants de totes les experiències presentades.

**Projecte de reconeixement i difusió de Bones Pràctiques
Inclusives d'Alumnes amb Discapacitat als centres d'ensenyament ordinari**

Aquesta Jornada comptarà amb la participació dels diferents agents de la comunitat educativa.

Què vol ser aquesta Jornada?

Un espai comú de debat i de reflexió per avançar en la inclusió a partir de la pròpia pràctica, dels encerts i dels errors, de les descobertes i de les dificultats viscudes pels participants. Es tracta que entre tots avancem en el coneixement i en les estratègies organitzatives i pedagògiques que faciliten l'existència d'experiències inclusives.

Es tracta de compartir també allò que no ha funcionat i allò que cal tenir en compte per tal d'evitar problemes innecessaris o per avançar molt més ràpidament en el procés inclusiu.

Què no vol ser aquesta Jornada?

Un espai on la majoria dels participants es limiten a escoltar el que altres expliquen.

El que volem és crear un espai on l'element central sigui el debat i la reflexió a partir de l'experiència i l'expertesa de tots els i les participants a la Jornada.

Les aportacions dels assistents a la Jornada es recolliran en un document que, després d'un període per les correccions i les millores, formarà part de la publicació de la qual es parla a l'últim apartat d'aquest projecte.

La nostra voluntat és que aquestes Jornades es facin amb una periodicitat bianual per tal de tenir temps a fer tot el procés.

DIFUSIÓ ALS MITJANS DE COMUNICACIÓ

Per tal d'assolir els objectius de difusió de bones pràctiques actualment en marxa i d'estimulació de noves experiències inclusives, cal endegar accions i presentar propostes als mitjans de comunicació, tant els especialitzats com els generals.

Es poden indagar diverses possibilitats:

- Sèrie de reportatges periòdics en un medi escrit general (diari, revista)
- Entrevistes i reportatges radiofònics
- Rodar una sèrie de X programes de l'estil de *Veterinaris*, *Aeroport*, *Caçadors de bolets*, *Jutjats*, *Efecte mirall*, etc. en TV3, Canal 33, TV1 o TV2 Catalunya, City TV, BTV, etc.
- Reportatge en profunditat. Un exemple possible podria ser el reportatge que es va fer pel Programa *30 Minuts* i que es va rodar a l'IES Can Puig sobre l'escolarització d'alumnes immigrants estrangers nousvinguts. Aquest programa es va fer seguint els mateixos alumnes en dos moments diferents: inici i final del curs.
- Article en profunditat en revistes especialitzades

**Projecte de reconeixement i difusió de Bones Pràctiques
Inclusives d'Alumnes amb Discapacitat als centres d'ensenyament ordinari****PUBLICACIÓ**

L'objectiu és aconseguir que el resultat de tot el procés endegat es materialitzi en una publicació feta per l'Institut Català d'Educació. Això comporta comptar amb el recolzament del Departament d'Educació.

Es tractaria d'una publicació que podria tenir dues parts i un annex:

- ✓ Document de conclusions de la Jornada de Treball.
- ✓ Experiències seleccionades per a la publicació a tall d'il·lustració dels continguts anteriors. (Màxim 10)
- ✓ Annex amb les dades de localització i contacte de totes les experiències presentades per tal de facilitar que es pugui contactar directament amb els seus autors i autores.

Si no s'aconseguís que l'ICE la publiqués, caldria estudiar altres patrocinadors i possibilitats.

En qualsevol cas, fora bo que es sabés el resultat sobre la possibilitat o no de fer una publicació abans de difondre als centres la publicitat per animar-los a participar en aquest projecte presentant les seves experiències inclusives.